

Hayat

*Hayata, daima hayat.. dün-
yaya daha çok hayat katalım!...*

Nietzsche

Cilt VI. 29, Teşrinievel, 1929 .Sayı:142

Yazılar vs yazarlara

29 Teşrinievel
Yüksek tahsil meselesi
Ressamlarımızı anlamak
Bir cenaze alayı
Ahlak terbiyesi
Eğmont
29 - 30 Teşrinievel 1339
Frine'nin heykeli
Quetta çarşısı
Yolcu duygu ve görüşü

H. M.
Mehmet Emin
M. Şekip
Enis Behiç
Kadri
Sami Sabit
Gazi Mustafa Kemal
Şükûfe Nihal
İffet Halim
Cevat

Fotoğraf neler yapıyor?
Keman san'atı ve biz
Meydanlar
Yeşilcami ve Yeşilturbe
Acara cumhuriyetinde
Ankara postası
Kör kuyu
Eski kılıç (hikâye)
Şeytanın merhameti (hikâye)
Munisler (Dostoyevkiden)

Nusret Kemal
M. Ragıp
Celal Esat
Nurettin
İ. Hikmet
Hikmet Şevki
Faruk Nafiz
Aka Gündüz
A. Gaffar
A. Ragıp

29 Teşrinievel

Bugün Türkiye Cumhuriyeti altıncı yaşına giriyor. Altı yaşındaki bir teşekkül henüz çocuk dımdır. Bu çocuğu dikkatle büyütmek, kuvvetli yetiştirmek için bu günkü nesil, elinden ne geldi ise, yapmaktan çekinmedi ve bu ihtimamla cumhuriyeti miz şimdi bütün tehlikelere, bütün arızalara karşı emniyet içindedir.

Cumhuriyet, bu devrin, bu neslin çocuğudur. Onu biz evlat gibi sevdik. Bu çocuk gelecek neslin kardaşı, ondan sonrakilerin de babası olacak ve nihayet, mermer bir heykel gibi, nesilden nesle, asırdan asra, başı yukarda, göğsü geniş ve genç,

intikal edecektir. Biz, yarınki nesillerin tapacağı putu, bu yeni timsalde görüyoruz. Dünyada hiç bir put bu kadar mukaddes olmamıştır!

Gaziye Cumhuriyetten evel tanıdık, fakat Gazi Cumhuriyeti hepimizden evel tanımıştır. Bize Cumhuriyeti tanıtan odur, ve eğer o tanıtmamış olsaydı biz bu büyük hakikatın rüyasını görmeden istiklali gaiplere karışmış bir millettik. Bunun için Cumhuriyet, Gazi, bizim lisanımızda birbirine karışan, birbirile kaynaşan iki kelimedir ki bunu bizden öğrenecek olan bütün nesiller bu iki

kardeş kelimeyi birbirinden ayıramayacaklardır.

Gazi, yalnız zamanını aşmış, istikbale hüküm eden bir deha değildir, O aynı zamanda, mensup olduğu cemiyeti devrinin ilerisine götürmüş, milletine ve milletlere geniş yollar açmış bir dehadır. Bütün Asya, beklediği fecri, onun parmağının ucundan görebilir.

Gazi 1789 ihtilalini 1335 te yaptı. 1339 da bizi 1871 inkılabına erdirdi ve bugün bütün medenî milletler gibi, bütün medenî milletlerle yana, 1929 da bulunuyoruz.

H. M.

Türk ellerinde

Acara Cuhûriyetinde

Artık acara cümhuriyeti merkezinde idik. Bir az yorgunluk alıp, gözlerimiz aldıktan sonra yalnız erkekler ısıksafa çıktık. Hanımlar odalara çeki düzen verecekler, biz de, yiyecek, içecek tedarik edecektik.

Yollarda bile Batumun güzelliklerine dair bir çok şeyler işitmiştik. Batum [1] güzel bahçeler içindeki Köşklere neleri, neleri, hâttâ mandulinleri... Hem yürüyor, hemde bunları düşünüyorduk. yalvacımızın yolda rasıladığı tanıdıkları ile tanıştık. Yeneği yenebilir bir lokanta sorduk. İtalyan lokantasını salık verdiler. O tarafa doğru yürüdük. Kocaman güzel binaların yüzleri müthiş bir çiçek hastalığından bozulmuş, delik deşik olmuş gibi idi. Kızıl ordularla yapılan çarpışmalarda kurşun ve gülle yaylımlarının açtığı derin yaralar duvarların üzerinde kapanmaz gedikler hasıl etmişti. Kasıp kavurucu, yakıp yıkıcı, kanlı ve kirli bir kasırganın korkunç sarsıntıları, ürkünç kıvrantıları âdetâ bu yollar içinde görünüyor, bu cesim binaların içinden duyuluyordu. İtalyan lokantasını bulduk. Dışarıdan görünüşü hiçte fena bir tesir bırakmayan bu lokantaya hanımlarıda alarak öğle yemeğine gelmek üzere otelimize döndük.

Çocuklar bahçede buldukla ı tozlu, bodur, vapraksız bir ağaca kurulmuş bir ip salıncak salıncaktan istifadeye kouyulmuşlar.

Çoluk, çocuk, on bir kişinin lokantaya girşi herkesin gözlerini bize çevirtmişti. Adından başka italyanlıkla alakası olmıyan bu lokantanın baş hizmetçisi olan güzelce bir kadıncağız hemen sofraları birleştirerek on bir kişiyi alacak yer hazırlamağa başlamıştı. Diğer müşteriler unutul-

muştu. Lokantaya bakan adam sağa sola emirler veriyor. Bizim türk olduğumuzu anayan, gürcü, ermeni ve saireden mürekkep bir kaskas musiki takımı

Y. şa, bin yaşa

Mustafa Kemal Paşa

Şarkısını olanca maharet ve gayretile çalmağa başlıyordu. Artık bu lokanta bizim her günkü uğrağımız olmuştu. Sabah akşam, günde iki defa bu hal tekerrür ediyordu.

Batumun sahil boyunca uzanıp giden o güzel, pahniyelerle süslü, temiz bulvarında güllerce günün doğduğunu ve battığını gördük. Bu küçük- cük cümhuriyetin türklere derin bir bağlılık, samimî bir sevgi ile çarpan kalbinin duygulu ve hicranlı vuruşlarını, çarpınışlarını dinledik.

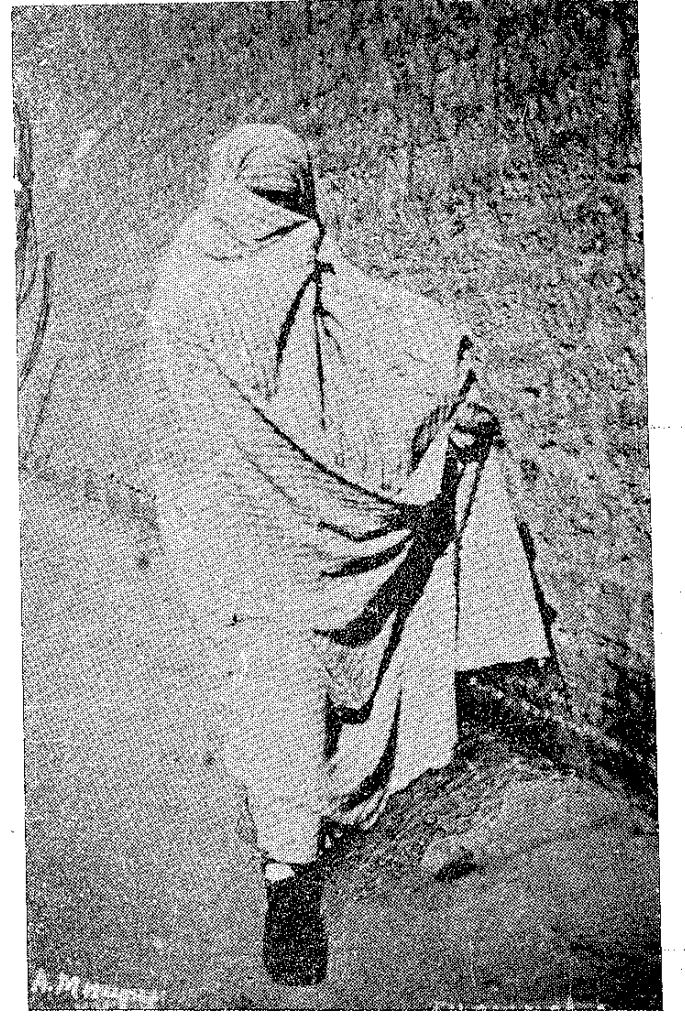
Yağan yağmurların şiddetinden bir göl haline girivermişken beş dakika içinde silinmiş, kurulanmış gibi bir hal alan, iki tarafı pahmiyeli, sokaklarında uzun bir tarihin unutulmuş yapraklarını zihnen çevire çevire dolaştık.

Acaralılar bu küçük yurtlarında müstakil kalabilmek için günlerce sel gibi kızıl kanlarını akıtmışlar, kanları, Canları bahasına o dileklerine ermişlerdi. Fakat bu tatlı rüyanın nekadarsürebiyeceğini bilmiyorlar, hatta tahmin bile edemiyorlardı. Cizli bir korku basırganı [1] daima ruhlarının üstüne çöküyor, biçarelerin tüylerini ürpertiyordu.

Çocuklarını türk dili ile okutmak, türk ruhu ile eserip [2] yetiştirmek için açtıkları bir kaç birinci dereceli mekteple biricik iki ci dereceli mekteplerini gözlerinden bile kıskanacak

[1] basırgan = kara basan, Kâbus

[2] esermek = terbiye etmek

Müslüman Kadın

bir aşk ile seviyorlardı. Bütün bunlar bize bir hayal gibi geliyordu. Maarif müdürü olan orta yaşlı bir acaralı, bu acara türkü ile Maarit komiserliğinde bulunan türkiyeli bir genç bize bu binaları gezdirirken âdetâ iftiharla göğüsleri şişiyordu.

Boyayıp temizlediklri bu güzel binalar yeni bir hile yetişecek yavru- lar için hazırlandı. Türkiye darülmüal- limininin yeti tirdiği bir genç olan acara Reisi Cümhuru Tahsin Semis velli ile maarif komiseri Sedat bu küçük ölkenin mukaddematına el atmış- lardı: Bolşeviklik. Bütün bu memurlar ya bolşevik, ya bolşevik namzeti idiler. Fakat, acaralı veya türkiyeli olanları onlara inanmamak için büyük bir sebep teşkil ediyordu.

Günlerce gezdik, dolaştık. Maarif Komiseri bütün mekteplerini ve o mekteplerde okunacak kitapları basan matbaaları, o mekteplerde kullanılacak ders aletlerinden olan avatomi lavhaları, hayvanat, nebatat örnekleri yapılan yerleri gösterdi. Türk dilinde çıkan "Hayat" gazetesinden bir çok nus-

[1] park, umumî bahçe

halar verdi. Gazete için makaleler istedi... Fakat bu gayretler uzun sürmedi bugün ne o marif kumseri, ne o Reisi Cümhur. ne o mektepler ne "Hayat", var!

Komiser otomobili her sabah erken den o sade, bir az da, hatta bir çok ta kirli olan otelimizden alıyor. Batum civarının o güzel, hayat ve hüsnü dolu sayfiyyelerinde, tasili kıyı ve köşelerinde dolaşıyordu. Bu gezintiler akşamın onuna kadar sürerdi. Çok zaman yemeği de bu lokantada beraber yemedikten sonra dönülürdü. Geceleri ondan sonra sokaklarda gezmek yasaktı. Hususî müsaade olmadan gezenlerin cezaları derece derece idama kadar varırdı.

Reisi Cümhurun verdiği bir ziyafetten döndüğümüz gece saat bire geliyordu. Kendi otomobili, kendi adamları ve maarif komiseri ile döndüğümüz halde bile yanımıza gizli teşkilâta mensup bir adam katmağa da lüzum görmüşlerdi. [1]

Ermeni Kadını

Biz böyle dört tarafı gezip görmekte iken yanımızdaki Azerbaycanlı arkadaşta beraberimizde getirdiğimiz yirmi sandık kitabı arızasız Bakûya geçirebilmek çarelerini araştırıyordu. Kitapları gömrük ve aç nak istiyorlar, o da; "Bakûya transit sureti ile gidiyor, ora gümrüğünde açılır!", diye ısrar ediyordu.

Maarif komiseri ve Reisi Cümhurun tavassutları ile gümrükten kurtarabildik. Fakat yeni bir engel çıktı. Bizim aslen Azerbaylı iken İstanbul'da tahsil görerek kalmış olan arkadaşımız Abdülcabbar, vaktiyle kendi Darülmuallim'in arkadaşını burada Reisi cümhur olduğunu görünce niyetini kurmuştu.

Azərbaycanla mukavelesini bozup acarada kalacak pundunu bulup Maarif komiseri olacaktı. Bu fikri sezen Azerbaycan Maarif mümessili ile aralarında ciddi olduğu kadar gülünç muhavereler geçiyordu. Her verdiği kararın iki gün, hatta bazen iki saat bile ömrü olmadığını bildiğiniz bu arkadaşın ateşli, imanlı sözleri bizi kahkahalarla güldürmekten öteye gidemiyordu.

Bir akşam mutadından geç dönen arkadaşımız Abdülcabbar ciddi bir çehre ile kapıdan girerek yanımıza yaklaştı. Bir müddet ağzını burnunu oynatarak düşünüp dolaştıktan sonra, zihninde dolaşan birden bire söylemek istemiyormuş gibi bir bakışla ayrı ayrı hepimizi süzdü. Durdu ve son bir karar ile "Arkadaşlar! bende sizinle beraber geliyorum! Hiç ben sizden ayrılmıyım! Bütün söylediklerim bir şakadan ibaretti!", dedi.

Biz dostumuzun bu yeni kararı da yeni bir sebep olduğunu tahmin ediyorduk. O da bizi uzun müddet bekletmedi. Kendine mahsus bir zekâ keskinliği ile: "Benim Azerbaycandaki hocam. Acaradaki maarif komiserliğinden çok eyimş!..", dedi yavaş yavaş ifşaat başlamıştı.

Musevi Kadını

"Püf! böyle komiserliği! Bir hoca maaşının yarısı kadar da maaşı yok!", diye mırıldanıyordu. Gözleri dalgın, ağzı yarı açık ümitsiz ümitsiz başını sallıyordu...

Bu yüksek yürekli arkadaşımız da Bakûya gitmeğe karar verdikten sonra hazırlık baş gösterdi:

Biz; hanımlar ve çocuklarla beraber önden gidecektik. Abdülcabbar ile, Azerbaycanlı Yusuf bey bir kaç gün daha Batumda kalarak eşya ve kitapların muamelelerini bitirip günde ecekler sonrada kendileri gelecekti.

Bakûya doğru...

Güneş henüz doğmuştu. Bir akşam evvel verdiğimiz karar üzere yola çıkacaktık. Bizi Bakûya götürecek olan trenin kapısı önüne toplanmıştık. Karma karışık bir kalabalık biri, birini ite kaka ilerliyor, bir az sonra kalkacak olan trenin kapılarından içeri doluyordu. Ağlaşan çocuklar, haykıran hammallar, koşuşan kadın ve erkekler arasında bizde bekleyorduk. Bilatlarımızı almağa giden adam daha gelmemişti. Kadınlar çocuklarının ellerinden tutmuş biraz heyecan biraz merak içinde bakıyorlar, bizde Bakûya gidince yapaçağımız işleri bir

(Devamı sayfa 23)

[1] "Çeka", denilen gizli polis adamlarından

uyandırdığı heyecanı bir kat daha arttırmaya muvaffak oluyor...

Ankara Postası, bütün kusurlarına rağmen bir muvaffakiyettir. Millî mücadelenin heyecanını ruhlara yeniden zerk eden, gözlerimize o büyük günü hatıralarından hasıl olan yaşları süren bütün bu zaferleri kazandıran Büyük Rehber ve onu takip edenlere kalbimizdeki şükran hislerini bir kat daha kuvvetlendiren bu film yapanları takdir etmek lâzımdır. Onlar yardımsız ve muavenetsiz bu muvaffakiyeti başardılar. Gönül arzu eder ki onlara şimdiden sonra yapılacak yardımlar bize bu büyük ve yüksek mücadelenin diğer safhalarını canlandırmış olsun..

Bütün dünyayı mütehayyir bırakan inkılabımız, sanat alanında yapacağımız inkılap sayesinde ebediyen yaşatılmalı ve onun öldürülmesine mani olunmalıdır.

Hikmet Şevki

Ankara postası filiminin en heyecanlı sahnesi

sonuncu defa daha konuşuyorduk.

Esasen telgraf çekilmişti Bakû istasyonunda bekliyeceklerdi. Fakat, biz oraya gidince âlî tedrisat müdürlüğüne muracaat edecektik, filan ve filan zatleri görecektik... Bütün bunlar bir kere daha görüşülüyordu. Adam bilatları getirdi. Hanımları, çocukları evvelce bindirdik, bizde arkadaşlara veda ediyorduk. Tren son düdüğünü çaldı bizde merdivenlere ayaklarımızı attık. komik bir sahnenin ilk perdesi ile karşılaşıyorduk. İçeri giren hanımlarımız yarı şaşkın yarı kızgın bir halde kapı önüne koşmuşlar, hırçın ve ithamlı bir sesle bağırıyorlardı: Bu nasıl tren, ne yatacak ne oturacak yeri var, yol verin, bırakın, biz inceciz, katiyyen bu trenle bir adım öteye gitmeyiz!...

Bir adım beri gelmeğede inkân yoktu, tren hareket etmiş, bizde basamak ar üstünde asılı kalmıştık;

İsmail Hikmet

Kör kuyu

*"Bana dün bir bakıştan çakan şimşek yeterdi,
"Şimdi, dedin, göğsümü ateşliyor her bağır.."
Her kadın ilk aşıkta kendini böyle verdi,
Her kadın böyle çıktı yolundan ağır ağır...*

*Korumak ister gibi uçurumdan canını
Dünkü masuma açtım başımın zindanını.
Kapadım kazma geçmez taşlarla dört yanını,
Gözlerimi körettim, kulaklarımı sağır.*

*Bugün en düşkünlere kardeş olsan da, dinle,
Yaşayan putsun gene içimde saffetinle:
Görmem artık, her gece başka kollarda inle,
Duymam, her gün eşini başka bir adla çağır!*

Faruk Nafiz